

εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ, τὸ ὠδήγησα εἰς τὴν εὐθεϊαν ὁδόν. Μετ' ὀλίγον δὲ διήλθομεν ὑπὸ τὰ φρούρια Flarpreville καὶ S' Quentin. Ὅποια καταπληκτικὴ ὄψις διὰ τοὺς Πρώσους πολεμιστὰς, καὶ ὅποια συγκίνησις, ν' ἀτενίζωσιν, ἀφόβως προσερχόμενοι, τοὺς κολοσσοὺς τούτους, ἔχοντας πάντα τὰ μεγάλα των πυροβόλα, σχεδὸν εἰσέτι πυρίτιδος ἀπόζοντα, κ' ἐπ' αὐτῶν νὰ βλέπωσι κυματοῦσαν τὴν πρωσσικὴν σημαίαν!

Ὑπῆρχον ὅμως καὶ δυσάρεστα ἐκεῖ θεάματα. Οὕτως ἀκατανόητον μᾶς ἐφαίνετο πῶς ἐδύναντο οἱ Γάλλοι νὰ ζῶσιν ἐν μέσῳ τοιαύτης ἀκαθαρσίας, οἷα ἐκείνη ἥτις δυσαρέστως ἐκεῖ μᾶς προσέβαλε, καὶ μᾶς ἐκίνει εἰς ἀηδίαν. Τὸ δ' ἄλλο ἦτον ἡ ἀνοίκειος διαγωγὴ πολλῶν ἐκ τῶν Γάλλων ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἔφιπποι ἔτρεχον ἄνω καὶ κάτω, γελῶντες καὶ φωνάζοντες, ὥς ἂν ἦτον ἑορτὴ, καὶ εἰς τὸν χαιρετισμὸν μας ἀπήντων καταγελῶντες ἡμᾶς κατὰ πρόσωπον. Πολλοὺς δ' εὔρομεν καὶ ἔξω τῶν χαρακωμάτων, ὅπου εἶχον δώσει τὸν λόγον τῆς τιμῆς των νὰ μὴ ἐξέλθωσιν.

ΙΒ'.

Ἀπὸ τοῦδε ἤρχιζε δι' ἡμᾶς νέα ζωὴ. Ἐπαυε πλέον τὸ κατοικεῖν εἰς πηλὸν καὶ εἰς ὕδωρ, τὸ κοιμᾶσθαι εἰς ἄχυρα σεσηπότα. Ἡ τροφὴ ἡμῶν ἐγίνετο καλλιτέρα, διότι οἱ Γάλλοι ὤφειλον νὰ τὴν προμηθεύωσιν. Ἐξέλειπε καὶ ἡ μονοτονία τοῦ στρατοπέδου, καὶ αὐτὴν διεδέχετο ἀδιάκοπος ποικιλία. Πᾶσα ἡ-

μέρα ἡμῶν ἦτον λαμπρὸς περίπατος ἐφ' ἵππων. Ἐ-
βλέπομεν νέας πάντοτε πόλεις, ἀπηντῶμεν νέα ἔθι-
μα, καὶ μετὰ μεσημβρίαν καθ' ἐκάστην εἴχομεν νέαν
κατοικίαν, σήμερον εἰς τοὺς πολυτελεῖς δόμους τοῦ
πλουσίου κόμητος, ζῶντες ὡς κόμητες καὶ ἡμεῖς ἐν
πάσῃ ἀφθονίᾳ, καὶ αὔριον ποῦ; πάλιν εἰς χρυσοκο-
σμήτους ὀροφὰς καθὼς χθές; Ἴσως ὄχι, ἴσως εἰς τὴν
πενιχρὰν καλύβην τοῦ τιμίου ἀλλὰ πτωχοῦ χωρι-
κοῦ. Ὁ δυστυχὴς προσπαθεῖ πάσῃ δυνάμει νὰ κατα-
στήσῃ εἰς ἡμᾶς εὐχάριστον τὸ κατάλυμα, καὶ σχε-
δὸν πάντοτε ἐπιτυγχάνει, διότι ἡ καλὴ θέλησις
πολλὰς ἐλλείψεις καλύπτει. Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ἐρ-
χόμεθα πάλιν εἰς τὸν πλούσιον· ἀπ' αὐτοῦ ὅμως ἐλ-
λείπει ἡ φιλόξενος προθυμία, ἥτις ἐκόσμει τὴν ἀχυρί-
νην στέγην τοῦ χωρικοῦ. Εἰς τὰς τοιαύτας περιστά-
σεις πολλάκις οἱ κάτοικοι ἤκουον τὴν λέξιν «προσ-
τάττω,» καὶ ἔβλεπον οὐ σπανίως καὶ τὰς θύρας των
ἀνοιγομένας διὰ τῆς βίας, καὶ εἰς τὴν παχεῖαν κλί-
νην εἰς ἣν ὁ οἰκοδεσπότης ἐπέμενε νὰ κατακλινθῇ τὸ
ἑσπέρας, πέντε ἢ ἕξ τῶν ἡμετέρων στρατιωτῶν ὠ-
νειρεύοντο χρυσᾶ ὄνειρα κατὰ διαταγὴν.

Οὕτως ἐβαδίζομεν ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου μέχρι
τῆς 24. Ὁ ἐχθρὸς οὐδόλως ἐφαίνετο, ὅθεν εἴμεθα
ἡσυχοί· οἱ στρατιῶται ὅμως ἠναγκάζοντο πάντοτε
νὰ γεμίζωσι τὰ πιστόλιά των διὰ τὸν φόβον τῶν
ἐλευθεροσκοπευτῶν (*franc-tireurs*), καὶ ἡμεῖς νὰ
κοιμώμεθα πάντοτε ἔχοντες τὰ ρεβόλβερ πλησίον
τῆς κλίνης.

Πλὴν δὲ τούτων οὐδὲν εὐρίσκω καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο εἰς τὴν μνήμην ἢ εἰς τὰς σημειώσεις μου, εἰμὴ τὰ τοιαῦτα: «Σήμερον ὠραία ἡμέρα· καλὴ κατοικία εἰς τοῦ δημάρχου· ἔχει ὠραίαν κόρην καὶ καλὸν οἶνον.» «Σήμερον βρέχει· ψύχος δυσάρεστον· μακρὸς δρόμος· ἀπνηδημένοι εἰς ἔρημον καλύβην· τίποτε νὰ φάγωμεν· ἐκοιμήθημεν εἰς τὸ ἄχυρον.»

Οὕτω παρήρχοντο αἱ ἡμέραι, καὶ ὠδοιποροῦμεν ὅσον ταχύτερον ἐδυνάμεθα ἵνα φθάσωμεν ἐν καιρῷ. Ἐνθυμοῦμαι δὲ μίαν τῶν ἡμερῶν τούτων, ἰδίως χαρακτηριστικὴν διὰ τὴν ἡμετέραν πορείαν. Εἵχομεν φθάσει οὐκ ὀλίγον ἀπνηδημένοι εἰς χωρίον τι *Antigny la Tour* καλούμενον. Ὑπῆρχε δ' ἐκεῖ ὁ κόμης Ῥ. (ὀνόματα δὲν θέλω νὰ λέγω), ὅστις μᾶς προσεκάλεσε νὰ ἔλθωμεν ὅλοι εἰς τὸν πύργον του. Ἐπήγαμεν λοιπὸν, παρουσιάσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τὰ πάντα ἐχώρουν ἄριστα. Μετ' ὀλίγον δ' ἦλθεν ὑπηρέτης ἐν στολῇ, καὶ μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ γεῦμα ἦτον παρατεθειμένον· ἡμεῖς δ' ὡς πεινῶντες λέοντες ὠρμήσαμεν πρὸς τὴν τράπεζαν. Ἀλλά...ὦ τῆς ἀγανακτήσεως! Ἄλλο δὲν εὔρομεν διὰ γεῦμα εἰμὴ ὀλίγον κακὸν ζωμὸν, καὶ τὸ κρέας δ' εἵχομεν φέρει οἱ ἴδιοι. Ὁ πενέστερος χωρικὸς θὰ μᾶς ἔδιδεν ὀλίγον οἶνον τοῦλάχιστον. Μὴ ἐννοοῦντες καλῶς διατί συνέβαινε τοῦτο, ἐπέμψαμεν πρὸς τὸν κύριον κόμητα, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ καταβῇ πρὸς στιγμὴν. Κατ' ἀρχὰς δὲν ᾔθελεν· ἀλλὰ τῆς προσκλήσεως γε-

νομένης δραστηριωτέρας, συγκατετέθη νὰ ἔλθῃ· εἰς δὲ τὰς ἐρωτήσεις μας ἀπήντησεν ὅτι οὔτε οἶνον εἶχεν, οὔτε ἀνάγκην νὰ μᾶς δώσῃ ἐξ αὐτοῦ παντελῶς. Ὁ δυστυχὴς, δὲν ἤξευρεν ὅτι τὴν καταδίκην του ἐπρόφρε! Χωρὶς πολλῶν λέξεων δύω ἐκ τῶν ἡμετέρων τὸν ἔλαβον ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ κατέβησαν εἰς τὰ ὑπόγεια. Ὁ κόμης ἐψιθύρισέ τι πρὸς ἓνα τῶν ὑπηρετῶν, μεθ' οὗ, ὅταν ἔφθασαν κάτω, εὐρέθησαν ἐκεῖ καὶ φῶς καὶ αἱ κλεῖς. Εἰσελθόντες δ' εἰς τὰ ὑπόγεια εὗρον, ἐννοεῖται, ἄφθονον ἐκ τοῦ ἀρίστου οἶνου, καὶ δὲν ἐφείσθησαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔφερον ἐπάνω ὅσον αὐτοὶ καὶ ὁ κόμης ἐδύναντο ν' ἀναβιβάσωσι. Τότε ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, ἀλλ' αὐτοὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ καθήσῃ πλησίον των, τῷ ἔδωκαν ποτήριον, πληρώσαντες αὐτὸ οἶνου, καὶ προσερχόμενοι μετὰ πλείστης χάριτος οἱ ἀξιωματικοὶ, προέπινον εἰς ὑγείαν του· αὐτὸς δὲ, συσπῶν τὰς ὀφρῦς, ὕψου ὀλίγον τὸ ποτήριον, χωρὶς νὰ πίνη καὶ χωρὶς νὰ λέγῃ οὐδέν. Μετ' ὀλίγον δὲ τὸν ἀφῆκαν ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ ἔκτοτε πλέον δὲν ἐνεφανίσθη. Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσω ὅτι ἡμεῖς ἐπεράσαμεν τὴν ἐσπέραν εὐθύμως.

Οὕτως ἐπορευόμεθα διὰ τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς 23 τοῦ μηνός. Τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην εἶχομεν ἀναχωρήσει ὀλίγον ἐξώρας ἐξ ἐπαύλεώς τινος ἐν Chaillette, καὶ διέλθει τὴν πόλιν Moutargis, ἔχοντες ὥραϊον καιρὸν, καὶ οὐδὲν κακὸν διαλογιζόμενοι. Αἴφνης κατὰ μέτωπον ἡμῶν ἀκούομεν πυροβολισμὸν, κρότον ὃν πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχομεν ἀκούσει. Ἐσπεύ-

σαμεν ἐπομένως, προσδοκῶντες ὅτι θὰ εὔρεθῶμεν εἰς μάχην, ὅτε μέγα σῶμα πρωσσικόν, διερχόμενον ἐμπρὸς ἡμῶν, μᾶς ἔκοψε τὸν δρόμον καὶ μᾶς ἠνάγκασε νὰ σταθῶμεν. Ὁ ταγματάρχης καλέσας τότε ἐμὲ, μ' ἔπεμψε πρὸς τὸν συνταγματάρχην ἵνα τῷ ἀναφέρω τὸν λόγον δι' ὃν ἐστάθημεν. Ἀλλ' ὅτε ἔφθασα ὅπου ἐζήτουν τὸν συνταγματάρχην, ἔμαθα ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἀπέλθει εἰς Beaune la Rolande, ὅπου συνεκροτεῖτο ἡ μάχη.

Οὕτως ὥρμησα πρὸς τὰ ἐμπρὸς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔφθασα εἰς μέρος ὅπου ὁ δρόμος ἐσχίζετο δίχα. Ποῖον ν' ἀκολουθήσω; τὸν δεξιὸν ἢ τὸν ἀριστερόν; Δεξιῶς ὑπῆρχε μικρὸν χωρίον· αὐτὸ πιθανῶς θὰ ἦτο τὸ Beaune, ἢ καὶ ἐκεῖ θὰ ἐπληροφορούμην περὶ τῆς θέσεώς του.

Ἐλαβον λοιπὸν τὴν διεύθυνσιν ταύτην, καὶ ἐχώρουν ταχέως, ὅτε ἀπαντήσας με Πρῶσσοι στρατιώτης μοὶ λέγει· «Μὴ ἐμβαίνεις ἐκεῖ· δὲν ὑπάρχει κανεὶς Πρῶσσοι ἐντός.» — «Ἔστω λοιπὸν, τῷ εἶπα, ἃς ὑπάρξῃ εἰς,» διότι ἐγὼ μόνος ἤξευρον, ὅχι ὅμως καὶ αὐτὸς, ὅτι καὶ ἀφ' οὗ εἰσηρχόμην, Πρῶσσοι πάλιν κανεὶς εἰς αὐτὸ δὲν θὰ ὑπῆρχεν. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἤθελον νὰ εἰσέλθω, βλέπω πολλοὺς χωρικοὺς συνηγμένους, καὶ τινὰς κρατοῦντας ξύλα. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἀκίνδυνον· ἀλλ' ὁ κίνδυνος εἶναι ἡ μερίς μου, ἐσυλλογίσθην· καὶ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας τὸ ρεβόλβερ, ἐπήδησα μεταξὺ αὐτῶν. Τινὲς ἔφυγον ἀμέσως, ἄλλοι ὅμως ἔμειναν ἐγείροντες τὰ ξύλα των. Ἦγειρον δὲ καὶ ἐγὼ τὸν πετεινὸν τοῦ ρεβόλβερ μου, καὶ

ἠρώτησα ἂν ἦτον ἐδὼ τὸ Beaune, ἢ ποῦ ἔκειτο. Ἄλλ' ὅλοι ἐστήριζον ἄγρια βλέμματα ἐπ' ἐμέ, καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίνετο. Τότε στρέψας τὸ ρεβόλβερ πρὸς ἓνα γέροντα, καὶ σκοπεύσας αὐτὸν, «Ποῦ εἶναι τὸ Beaune;» ἔκραξα, «ἢ πυροβολῶ.» Τότε ἐκεῖνος δείξας μοι πύργον πέραν τῶν ἀγρῶν, «Ἴδου,» μοὶ εἶπεν. Ἐστρεψα ἐπομένως ἀμέσως τὸν ἵππον μου πρὸς ἐκεῖ· ἀλλὰ φοβούμενος μὴ αὐτοὶ μ' ἐπιβουλεύωσιν ἐξόπισθεν, ἐβάδιζον βραδέως, ἀποβλέπων πάντοτε πρὸς τοὺς χωρικοὺς. «Ἄν θέλῃς νὰ σώσῃς τὴν ζωὴν σου, μοὶ φωνάζει τότε αἰφνηδίως ὁ γέρων, φύγε! Ταύτην τὴν στιγμήν εἰσέρχεται ὁ γαλλικὸς στρατὸς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ χωρίου.»

Ἄμα τοῦτο ἀκούσας, ἐκτύπησα ἰσχυρῶς διὰ τῶν πτερνιστήρων τὸν ἵππον μου, καὶ ὥς ἀστραπὴ ἔγεινα ἄφαντος. Φθὰς δὲ εἰς τὸ Beaune, ἀνέφερα εἰς τὸν συνταγματάρχην διατί καθυστέρησαν αἱ κανονοστοιχίαι μας, αἵτινες ὅμως ἔφθασαν μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐταί. Μία δ' αὐτῶν στραφεῖσα ἀμέσως, ἤρξατο νὰ καταπυροβολῇ τὸ Ladon, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἀφ' οὗ ἐγὼ μόλις εἶχον ἐξέλθει σωθεὶς.

IIΓ'.

Εἰς Beaune διεμείναμεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας· κατὰ δὲ τὸ ἑσπέρας ἔπαυσε τὸ πῦρ. Ἦτον δὲ αὕτη ἡ πρώτη ἡμῶν συνάντησις μετὰ τοῦ στρατοῦ τῆς Αὐρηλίας (Orléans). Ὁ στρατὸς οὗτος, ὃν οἱ Γάλλοι μετὰ

